

1984 (2023-2024) – Nr. 1
ingediend op 29 januari 2024 (2023-2024)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking
en Toerisme
uitgebracht door Johan Deckmyn en Karin Brouwers

over de Staat van de Unie 2023

Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme:

Voorzitter: Cathy Coudyser.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Karl Vanlouwe;
Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder;
Karin Brouwers, Vera Jans;
Emmily Talpe, Bart Tommelein;
Staf Aerts, Tine Van den Brande;
Annick Lambrecht.

Plaatsvervangers:

Maaïke De Vreese, Andries Gryffroy, Sofie Joosen, Steven Vandeput, Manuela Van Werde;
Adeline Blancquaert, Stefaan Sintobin, Anke Van dermeersch;
Orry Van de Wauwer, Loes Vandromme;
Jean-Jacques De Gucht, Marino Keulen;
Chris Steenwegen, Jeremie Vaneekhout;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

1.	Toelichting door Elisabeth Lannoo	4
1.1.	Focus op de uitdagingen en de transities.....	4
1.2.	Focus op de economie en het ondernemersklimaat.....	5
1.3.	Andere initiatieven	5
1.4.	Digitale transitie	6
1.5.	Oekraïne.....	6
1.6.	Geopolitieke rol	7
2.	Toelichting door Jan Buysse en Liese Dewilde	7
3.	Vragen van de leden	10
3.1.	Tussenkomst van Johan Deckmyn	10
3.2.	Tussenkomst van Karl Vanlouwe	11
3.3.	Tussenkomst van Karin Brouwers.....	12
3.4.	Tussenkomst van Cathy Coudyser	13
4.	Antwoorden van Elisabeth Lannoo.....	13
4.1.	Energie	13
4.2.	Oekraïne.....	14
4.3.	Migratie- en asielpact	14
4.4.	Antisubsidieonderzoek	14
4.5.	Shift in het budget	15
4.6.	Staatssteunregels	15
4.7.	Rapporteringsverplichting	15
4.8.	Handelsakkoorden.....	15
4.9.	Sociaal Klimaatfonds	15
4.10.	Budget voor onderzoek en ontwikkeling	16
4.11.	Administratieve vereenvoudiging	16
5.	Antwoorden van Liese Dewilde	16
5.1.	Twin transition.....	16
5.2.	EU-beleidssubsidies.....	17
5.3.	Shift in het budget	17
5.4.	Sociaal Klimaatfonds	17
5.5.	Haalbaarheid groene transitie	17
5.6.	Staatssteun.....	18
	Gebruikte afkortingen	19

Bijlage: zie de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be

Op 21 november 2023 vond in de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme een gedachtewisseling plaats over de Staat van de Unie. Elisabeth Lannoo, hoofd van het Politiek Team van de Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in België, lichtte eerst de toespraak van commissievoorzitter Ursula von der Leyen toe.

Jan Buysse, algemeen directeur VLEVA, en Liese Dewilde, liaison officer van VLEVA, brachten vervolgens verslag uit over het Groot Vlaams Europadebat dat op 26 oktober 2023 werd georganiseerd in het Vlaams Parlement. Ten slotte gingen de commissieleden met de sprekers daarover in gesprek.

De presentaties van de sprekers (bijlage 1 en 2) staan op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be, evenals de documenten die na afloop van de vergadering werden bezorgd: het Groot Vlaams Europadebat 2023 Visie Vlaams middenveld op actuele uitdagingen (bijlage 4) en aanvullende informatie van Elisabeth Lannoo (bijlage 3). Na afloop van de vergadering hebben de sprekers nog informatie toegevoegd in de voetnoten

1. Toelichting door Elisabeth Lannoo

Op 13 september 2023 gaf de voorzitter van Europese Commissie Ursula von der Leyen haar jaarlijkse 'State of the Union'.¹ *Elisabeth Lannoo*, hoofd Politiek Team van de Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in België, zag in die speech een dubbele focus: enerzijds een focus op de grote uitdagingen en transities waar de EU voor staat, op een moment waarop de Europese verkiezingen naderen en er een grote oorlog woedt op het continent, anderzijds een focus op de economie en het ondernemersklimaat.

1.1. Focus op de uitdagingen en de transities

Voor die eerste focus geldt de Green Deal en de digitale transitie als de Europese groeiagenda, en daarin treden innovatie en investeringen sterk op de voorgrond. Wat de Green Deal betreft, is er ondertussen heel wat regelgeving aangenomen, waaronder het 'Fit for 55'-pakket om de doelstellingen voor 2030 te behalen. Nu verschuift de aandacht stilaan naar de implementatie van de Green Deal en de impact op de economie.

De commissievoorzitter beklemtoonde dat de EU de industrie zal blijven ondersteunen in haar transitie en duurzame groei. Daarom, maar ook als antwoord op de Amerikaanse IRA en de Chinese overheidssteun voor industrie, is er specifiek voor de industrie het Green Deal Industrial Plan gekomen, met onder andere de Net-Zero Industry Act en de Critical Raw Materials Act. De bedoeling van dat pakket is een duidelijk en voorspelbaar kader voorzien voor de ontwikkeling van cleantechindustrie in Europa, met ook aandacht voor de randvoorwaarden: de vergunningen, de vaardigheden, de aanvoerketens en de financiering via allerlei fondsen. Specifiek voor de ontwikkeling van cleantech, deeptech en biotech is ook het Strategic Technologies for Europe Platform voorgesteld.

Als antwoord op de energiecrisis zijn er initiatieven genomen om de energiebevoorrading te verzekeren en de prijzen beter onder controle te krijgen. Daartoe heeft de EU akkoorden gesloten met nieuwe leveranciers, met als resultaat dat Noorwegen en de Verenigde Staten Rusland hebben vervangen als de grootste leveranciers van respectievelijk pijplijngas en lng. De EU koopt nu ook gezamenlijk lng aan, zorgt ervoor dat gasreserves telkens voor de winter aangevuld zijn en investeert versneld in hernieuwbare-energiecapaciteit, onder andere via REPowerEU. Midden november

¹ https://state-of-the-union.ec.europa.eu/index_nl

heeft de Europese Commissie trouwens het Belgische REPowerEU-plan goedgekeurd, goed voor 726 miljoen euro aan Europese investeringen in de energietransitie in België.

Tijdens de implementatiefase is dialoog cruciaal, met alle stakeholders: de burgers, de industrie en de landbouw. Specifiek voor kwetsbare groepen reserveert de EU via het Sociaal Klimaatfonds tot 65 miljard euro voor investeringen in hernieuwbare energie, isolatie en openbaar vervoer. Op die manier hoopt ze alle burgers, ook kwetsbare groepen, mee te krijgen in de klimaat- en energietransitie. De Commissie heeft strategische dialogen gepland met verschillende industrietakken en de landbouwsector.

Naast dialoog zet de EU hard in op sectoriële pakketten van wetgeving en investeringen. Er zijn al pakketten voorgesteld voor waterstof en windenergie, soortgelijke pakketten voor de bio-industrie en de ruimtevaart zitten nog in de pijplijn.

De commissievoorzitter onderstreepte ook dat de EU haar industrie moet beschermen tegen oneerlijke concurrentie van buitenaf. Er mag zich geen 'race to the bottom' afspelen. Het onderzoek naar Chinese staatssubsidies voor elektrische voertuigen past daarin. Tegelijk blijft de EU ook een continent met een open handelsklimaat en blijft ze werken aan handelsakkoorden met bijkomende partners.

1.2. Focus op de economie en het ondernemersklimaat

Zoals Elisabeth Lannoo aan het begin zei, kregen ook de economie en het ondernemersklimaat een belangrijke plaats in de State of the Union 2023, en heel specifiek de eengemaakte markt. Hoewel de eengemaakte markt al dertig jaar bestaat, zijn er nog altijd heel wat drempels op het niveau van de nationale overheden. De Europese Commissie wil die zoveel mogelijk wegwerken, inclusief voor nieuwe sectoren, zoals de circulaire economie, hernieuwbare energie en data. De Europese Commissie, Spanje en België hebben daartoe een rapport besteld bij voormalig Italiaans premier Enrico Letta, dat in maart 2024 opgeleverd zou worden.

De arbeidsmarkt is een belangrijke randvoorwaarde als het gaat over het ondernemersklimaat. Tijdens de coronacrisis is de EU er onder andere dankzij NextGenerationEU in geslaagd miljoenen jobs te redden, maar ondertussen wordt de EU met de omgekeerde situatie geconfronteerd: een grote arbeidskrapte. 50 tot 70 procent van de kmo's kampt met een tekort aan vaardigheden. Dat probleem hoopt de Europese Commissie onder de aandacht te brengen tijdens het Europees Jaar voor de Vaardigheden. Er is ook 65 miljard euro gereserveerd in verschillende EU-fondsen om daaraan te werken. De commissievoorzitter zei in haar speech ook te willen inzetten op het activeren van groepen die nu nog niet voldoende actief zijn op de arbeidsmarkt en op het aantrekken van gekwalificeerde migranten uit andere EU-landen en niet-EU-landen. Wat dat laatste betreft, is in november nog een pakket voorgesteld inzake mobiliteit van vaardigheden en talent, met als doel een talentenpool op te richten om gemakkelijker te kunnen werven, partnerschappen aan te gaan met niet-EU-landen, kwalificaties gemakkelijker en sneller te laten erkennen en ook nieuwe streefdoelen te bepalen voor mobiliteit.

1.3. Andere initiatieven

Elisabeth Lannoo haalt nog een aantal andere initiatieven aan die in de State of the Union werden aangekondigd. Eind januari 2024 staat er een top op de agenda met de sociale partners in Hertoginnedal, mede voorgezeten door België. Bij Mario Draghi is een rapport besteld over de toekomst van de Europese competitiviteit. Ursula van der Leyen gaat in haar team ook een kmo-gezant aanstellen, die er mee over zal waken dat de wetgeving die de Commissie voorstelt, gunstig is voor de kmo's.

De voorzitter heeft verder het engagement uitgesproken de rapporteringsverplichtingen, een veelgehoorde klacht, met een kwart te zullen verminderen, zonder daarbij de beleidsdoelstelling in gevaar te brengen. Sinds maart 2023 zijn er in dat kader al vijftien voorstellen aangenomen, onder andere op het vlak van de douaneregels en de automatisering van statistieken, goed voor een besparing van zo'n 2,5 miljard euro. In het werkprogramma voor 2024 staan er nog 26 extra maatregelen. De Commissie blijft daarover overleggen met de stakeholders en brengt ook jaarlijks verslag uit over de vorderingen.

1.4. Digitale transitie

Elisabeth Lannoo is aanbeland bij het tweede deel van de dubbele transitie waar de EU voor staat: de digitale transitie. De EU hanteert op dat gebied een tweeledige aanpak. Aan de ene kant werkt ze aan een veiligere digitale ruimte, waarin de grondrechten van gebruikers – bedrijven en burgers – zijn beschermd, aan de andere kant probeert ze innovaties in Europa aan te zwengelen.

In 2023 zijn de Digital Services Act en de Digital Markets Act in werking getreden, die een nieuw kader scheppen voor digitale diensten. Daarnaast is ook de European Chips Act belangrijk voor bedrijven in de semiconductorsector. Met het oog op de data-economie is de Data Act aangenomen en er komt ook een wettelijk kader voor artificiële intelligentie². In al die domeinen is het belangrijk sturing te geven aan de technologische ontwikkelingen.

1.5. Oekraïne

In de State of the Union 2022 was Oekraïne het eerste en ook belangrijkste thema, in de laatste speech bleef het een belangrijk onderwerp, maar trad het minder op de voorgrond. De spreker herinnert de commissieleden aan de grote inspanning die de EU levert voor Oekraïne: er is 81 miljard euro vrijgemaakt, er worden 4 miljoen Oekraïense burgers opgevangen in de lidstaten – een op de vijf Oekraïense kinderen verblijft momenteel in een EU-lidstaat – en er zijn ook elf zware sanctiepakketten aangenomen tegen Rusland.³

Die solidariteit met het Oekraïense volk wil de EU aanhouden in 2024. Door alle crisissen zijn de reserves in het meerjarenbudget echter opgebruikt, waardoor de Commissie nu een nieuw specifiek financieel instrument wil oprichten, de faciliteit voor Oekraïne,⁴ ter waarde van 50 miljard euro. Die faciliteit wordt gekoppeld aan een hervormingsplan van de Oekraïense regering. De lidstaten wordt in dat kader wel een extra financiële bijdrage gevraagd.

Verder heeft de Commissie voorgesteld om de tijdelijke bescherming van Oekraïense vluchtelingen in de EU te verlengen tot eind 2025, wil de EU de sancties tegen Rusland aanscherpen en voortgezette militaire bijstand te leveren via de Europese Vredesfaciliteit en de opleiding van soldaten.

Wat brengt de toekomst voor Oekraïne? Twintig jaar na de grote uitbreidingsgolf van 2004 is het tijd, zo stelde de voorzitter, om "opnieuw gehoor te geven aan de roep van de geschiedenis". In navolging van de speech heeft de Europese Commissie op 8 november het Enlargement Package voorgesteld, een advies voor de

² Daarover is op 9 december 2023 een politiek akkoord bereikt tussen de Raad en het Parlement: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_23_6474

³ In december 2023 is het twaalfde sanctiepakket aangenomen <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/12/18/12th-package-of-sanctions-on-russia-s-war-of-aggression-against-ukraine-additional-61-individuals-and-86-entities-included-in-the-eu-s-sanctions-list/>

⁴ Op 1 februari 2024 is er een uitzonderlijke Europese Top van Staatshoofden en Regeringsleiders gepland over de financiering voor Oekraïne.

Raad met het oog op de onderhandelingen met kandidaat-lidstaten. In dat Enlargement Package stelt de Commissie voor om de onderhandelingen op te starten met Oekraïne en Moldavië, alsook met de westelijke Balkan en Bosnië-Herzegovina, al moeten er in die laatste landen nog een aantal extra voorwaarden worden vervuld. Er is eveneens voorgesteld om Georgië de status van kandidaat-lidstaat toe te kennen.

Toetreding blijft natuurlijk een proces, gebaseerd op verdienste, en daar zal de Commissie ook op toezien. De Commissie moet echter erkennen dat er veel vooruitgang is geboekt en raadt daarom aan om nieuwe stappen te zetten⁵.

Ook de EU zal zich moeten voorbereiden op een eventuele uitbreiding. De Commissie heeft al aangekondigd het EU-beleid en budget te gaan evalueren en ook de procedures te bekijken, om zo de werking van de EU te verzekeren in een Unie van meer dan dertig lidstaten. Er is in dat opzicht ook voorgesteld om de rapporten over de rechtsstaat, die jaarlijks worden opgesteld voor de bestaande EU-lidstaten, ook al voor de kandidaat-lidstaten op te stellen, zodat die landen al zo dicht mogelijk bij de EU aanleunen, voor ze effectief toetreden.

1.6. Geopolitieke rol

Een laatste onderwerp dat Ursula von der Leyen in haar toespraak aansneed, was de geopolitieke rol van de Europese Unie. Een belangrijk aspect daarbij is migratie, het nieuwe migratie- en asielpact dat in 2020 werd voorgesteld en waarvan men hoopt dat onder Belgisch voorzitterschap af te ronden.

Nog wat die rol betreft, wil de EU externe en interne beleidsdoelstellingen beter op elkaar laten aansluiten, onder andere via handelsakkoorden. De EU investeert via de Global Gateway ook in de infrastructuur in partnerlanden, om zo haar eigen beleid te ondersteunen. Het gaat dan om de waterstofinfrastructuur, de kabelinfrastructuur of de havens.

Hetzelfde geldt voor de strategische aanpak voor Afrika. De EU en Afrika zijn partners op zoveel vlakken, hebben zoveel gemeenschappelijke belangen: migratie, klimaat, maar ook de economische transitie.

2. Toelichting door Jan Buysse en Liese Dewilde

Jan Buysse verwelkomt de commissieleden voor het verslag van het Groot Vlaams Europadebat dat op 26 oktober 2023 werd georganiseerd. Dat debat is gestoeld op een unieke samenwerking tussen het Vlaams Parlement en VLEVA, en functioneert ook als netwerkmoment. Tijdens dat debat wordt de State of the Union-speech van commissievoorzitter Ursula von der Leyen vanuit een Vlaams perspectief belicht.

Een eerste doelstelling van die debatavond is om jaarlijks een vaste afspraak te organiseren om Vlaanderen in Europa in de kijker te plaatsen. Daarin is extra aandacht voor het nakende EU-voorzitterschap van Vlaanderen en België. Omgekeerd noemt de spreker het belangrijk dat de EU 'top of mind' wordt. Daarom is het de bedoeling om bottom-up te reflecteren over de opportuniteiten en uitdagingen uit het Vlaamse middenveld om het politieke debat over de EU te voeden.

⁵ Op de Europese Top van december 2023 hebben de EU-leiders dat goedgekeurd: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/12/14/european-council-conclusions-on-ukraine-enlargement-and-reforms/>

De spreker erkent dat zo'n debat slechts een momentopname is. De sprekers op de debatavond vormen slechts een beperkte selectie van stemmen uit een ruimer debat. Daarom werd naast het debat een ruimere bevraging georganiseerd bij alle VLEVA-leden. De bedoeling van die bevraging was om de leden een ruime reflectie te bieden, en de Europese initiatieven vanuit een zo breed mogelijke invalshoek te bekijken. Dat moet de Vlaamse en Europese politici in staat stellen om te zien waar de prioriteiten van het Vlaamse middenveld liggen, en een standpunt in te nemen.

De resultaten van die bevraging werden in een rapport gebundeld onder de noemer 'Visie Vlaamse middenveld op actuele uitdagingen'. Dat rapport wordt aan de commissieleden ter beschikking gesteld (bijlage 4).

Tijdens het debat kwamen twee thema's aan bod: enerzijds de sleutelvoorwaarden voor een geslaagde 'twin transition' en anderzijds de weg naar open strategische autonomie en een veerkrachtig Europees industriebeleid. Voor een concrete toelichting van die twee thema's geeft Jan Buysse het woord aan zijn collega Liese Dewilde, redacteur van het rapport.

Liese Dewilde zoomt bij elk van de twee thema's telkens in op een aantal terugkomende bezorgdheden van de VLEVA-leden. Vervolgens geeft ze per onderwerp een toelichting bij specifieke aandachtspunten.

Het eerste thema is de vraag naar de juiste sleutelvoorwaarden voor een geslaagde digitale en groene transitie. Daarin valt op hoe het Vlaamse middenveld de EU-ambities voor een twin transition onderschrijft en ondersteunt. Toch wordt er benadrukt dat de juiste randvoorwaarden nodig zijn voor de haalbaarheid van die doelstellingen. Er kwamen bij de bevraging meer bekommernissen over de groene transitie dan over de digitale transitie naar boven. Toch gelden veel punten evenzeer voor het digitale deel.

Over de verschillende sectoren heen werden zeven terugkerende punten geïdentificeerd. Ten eerste is het Vlaamse middenveld op zoek naar duidelijke plannen. Vage ambities of ambitieuze doelstellingen volstaan niet, er moet een concreet plan zijn om tot die doelstellingen te komen. Dat plan moet stap voor stap kunnen gaan.

Ten tweede wordt de regeldruk als problematisch ervaren. Het Vlaamse middenveld ervaart een lawine aan wetgeving die te snel wordt opgelegd en te strikt is, wat verstikkend werkt. Daarom moet de regeldruk naar omlaag gehaald worden.

Het belang van coherentie is een vaak genoemd aandachtspunt. Duidelijke wettelijke kaders kunnen niet vanuit elk beleidsdomein apart ontstaan. Er moet een totaalbeeld zijn van op elkaar aansluitende wetgeving. Er ligt een sterke nadruk op de verschillende mogelijkheden van wat de respondenten als correcte impactanalyses zien. Uit de bevraging blijkt dat bij het Vlaamse middenveld de indruk leeft dat zulke analyses te weinig worden uitgevoerd. Zo'n analyse moet naar de volledige waardenketen kijken, moet de kosten en baten correct in beeld brengen en moet meer aandacht hebben voor de regionale specificiteit.

Uiteraard vormt financiering een aandachtspunt. Het Vlaamse middenveld kijkt daarvoor in de richting van Europese subsidies. Omdat de indruk leeft dat financiering via staatssteun voor een ongelijk speelveld zorgt, wordt Europese steun als een remediërfactor gezien. Daarom moet Europese financiering toegankelijk zijn, wat een vereenvoudiging en versnelling van de aanvraagprocedures inhoudt. Anderzijds is er een roep naar een goede Europese businesscase. Investeren in Europa moet aantrekkelijk zijn.

Ten vijfde is de focus op innovatie cruciaal. Ten zesde wordt rechtvaardigheid centraal geplaatst. De sociale gevolgen van de transitie moeten voldoende in kaart gebracht worden en daar moet rekening mee gehouden worden. Zo moeten alle burgers en economische spelers mee kunnen in die transitie. De zwakke economische schakels dragen disproportioneel veel kosten en risico's.

Het laatste aandachtspunt in verband met de twin transition is de nood aan arbeidskrachten met de juiste vaardigheden. Vooral voor de technologische profielen is er een enorm tekort aan mankracht. Momenteel is het Vlaamse middenveld onvoldoende voorbereid op de vragen van die dubbele transitie.

Naast deze brede aandachtspunten, wordt in het rapport ook gefocust op enkele bezorgdheden en opportuniteiten die vooral gelden voor specifieke leden van VLEVA. Voor Voka moet er een oplossing komen voor de botsende beleidsdoelstellingen. Volgens Essenscia moet er doelgerichte en adequate financiering zijn die moet zorgen voor een aantrekkelijke businesscase. Boerenbond en Brussels Airport Company delen de bezorgdheid dat alternatieve praktijken en middelen niet snel genoeg ter beschikking zijn en te duur zijn. Binnen de technologiesector benadrukt Agoria dat er een nood is aan 'regulatory sandboxes'. Als vertegenwoordiger voor de socialprofitondernemingen laat Verso weten dat de huidige regelgeving niet voorzien is op de specificiteit van de sector als belangrijke speler in de groene en digitale transitie. North Sea Port benadrukt dat het cruciaal is om gelijkheid te scheppen in de implementatie en handhaving van de regelgeving. Het ACV vraagt een strenger productbeleid met een versnelde uitfasering van niet-duurzame producten. Onderzoeksinstituut VITO laat weten dat bestaande werkkrachten en nieuwe medewerkers nood hebben aan een digitale kennissprong. Wat het systemisch waterbeleid betreft, hekelt VLAKWA de fragmentatie in de dataverzameling. In het kader van de digitale transitie roept de VMM op om een gemeenschappelijke taal en visie te ontwikkelen. Het Syntranetwerk is optimistisch over de mogelijkheden om medewerkers toepassingsgericht op te leiden. De lokale besturen spelen een belangrijke rol bij het uitvoeren van die twin transition, maar benadrukken dat ze nood hebben aan een langetermijnfinanciering.

Naast deze sectorspecifieke aandachtspunten werden de VLEVA-leden bevroegd over de strategische autonomie en een veerkrachtig Europees industriebeleid. Daarin valt op dat de Europese competitiviteit bovenaan de agenda moet komen. Dat gaat over de energiekosten, regeldruk, financiering op de interne markt, enzovoort. Daar sluit de oproep naar een geïntegreerd coherent industriebeleid op aan. Tegenstrijdige beleidsdoelstellingen dreigen namelijk een vergunningsstop te veroorzaken, wat nefast zou zijn voor de industrie.

Een ander aandachtspunt waar de respondenten op wijzen, is een adequaat handelsbeleid. Daarin is een langetermijnvisie onontbeerlijk. De EU-lidstaten moeten zich hier als één geheel achter scharen. Het handelsbeleid moet op lange termijn uitgevoerd kunnen worden, zonder koerswijzigingen. Daarnaast wijzen de VLEVA-leden opnieuw op het belang van financiële ondersteuning voor de industrie. Ook het belang van arbeidskrachten met de juiste vaardigheden mag niet over het hoofd worden gezien om de Europese industrie veerkrachtig te maken.

Opnieuw wijst de spreker op een aantal sectorspecifieke aandachtspunten. Voka pleit voor een EU-commissaris voor Industrie. Essenscia benadrukt het belang van technologieneutraliteit, daarin moeten waardeketens in hun geheel worden bekeken. Volgens Boerenbond heeft de EU altijd het strategische belang van de landbouw erkend, dat zou niet anders mogen zijn in de zoektocht naar strategische autonomie. Embuild Vlaanderen roept op om naar de toekomst te blijven kijken in plaats van aan het verleden vast te houden, de spreker vermoedt dat dit een verwijzing is naar de Natuurherstelwet. Volgens Agoria wordt er onzorgvuldig omgegaan met de staatssteunregels. Ze roepen op tot een consequente controle. In

diezelfde lijn meent North Sea Port dat het belang van de EU-fondsen niet onderschat mag worden als katalysator van oneerlijke concurrentie. Boven op het belang van een duurzaam handelsbeleid voegt het ACV eraan toe dat die duurzaamheid ook afdwingbaar gemaakt moet worden. Volgens VITO biedt de toegenomen focus op strategische autonomie opportuniteiten vanuit technologisch oogpunt. Ook het Syntranetwerk ziet kansen om mensen hier op te leiden, zodat we niet moeten vertrouwen op capaciteiten buiten de EU. VLAKWA gelooft dat het watervraagstuk nog te weinig aandacht krijgt binnen deze strategische autonomie. Ook de VMM richt de focus op water, en vindt dat er een beleidskader moet komen voor de monitoring van het gebruik en hergebruik van water. De VVSG benadrukt dat lokale besturen nog niet in staat zijn om het hoofd te bieden aan de risico's van cybersecurity.

3. Vragen van de leden

3.1. Tussenkamst van Johan Deckmyn

Johan Deckmyn heeft bedenkingen bij de uiteenzetting van Elisabeth Lannoo. Over de energiecrisis zei ze dat er akkoorden zijn met verschillende leveranciers om minder afhankelijk te worden van Russisch gas. Azerbeidzjan is een grote speler geworden in deze alternatieve energievoorziening. Het is echter mogelijk dat er ook Russisch gas via dit kanaal naar Europa komt. Johan Deckmyn heeft het gevoel dat niet iedereen in de Europese Commissie op dezelfde golflengte zit bij de doelstelling om af te stappen van Russisch gas, en dan zeer specifiek als het gaat over Azerbeidzjan. Men moet dit ook bekijken in de context van het conflict tussen Armenië en Azerbeidzjan. Sommige mensen binnen de Commissie zeiden dat er te snel een akkoord met Azerbeidzjan gesloten werd. Johan Deckmyn wil, ter informatie, weten of dit ter sprake is gekomen, en of er meer duiding kan komen bij de houding van de EU in deze zaak.

De energietransitie staat voorop in de State of the Union. Johan Deckmyn vraagt zich hier ook af of iedereen op dezelfde lijn zit. Hij verwijst vooral naar meningsverschillen over de timing, die origineel heel strak was. Zelfs voormalig commissaris Frans Timmermans zou gezegd hebben dat de deadline voor deze actie verruimd zou kunnen worden, al kan dat wellicht niet los gezien worden van het politieke debat in aanloop naar de verkiezingen in Nederland. De man staat aan de basis van de Green Deal, dus het is wel een teken van wat leeft in de Europese Commissie.

Johan Deckmyn wil meer uitleg over de faciliteit voor Oekraïne, met 50 miljard euro extra steun. Is dat alleen een financieringsfonds? Is de 80 miljard euro die al naar Oekraïne is gegaan ook via een soort fonds gegaan? De faciliteit zou toch iets apart zijn, waarvan de context nog wat onduidelijk is.

Johan Deckmyn hoorde over de uitbreiding van de Europese Unie dat men moest luisteren naar "de roep van de geschiedenis". Daarbij worden dan Oekraïne, Moldavië en zelfs Bosnië-Herzegovina genoemd, en aansluitend daarbij nog andere Balkanstaten en Georgië. De Commissie zegt dat ze deze principes zal blijven verdedigen. Johan Deckmyn wijst erop dat er een verschil is tussen de principes van uitbreiding en de effectieve stap naar uitbreiding. Hij wil opnieuw weten of iedereen op dezelfde lijn zit. Verschillende EU-lidstaten hebben grote bedenkingen bij de corruptie in verschillende van die landen. Johan Deckmyn begrijpt dat men perspectief wil bieden, maar in een niet zo ver verleden zou men nooit een land op de lijst met kandidaat-lidstaten gezet hebben dat zo laag staat in de internationale corruptie-index. In Oekraïne is er, naast de corruptie, ook een oorlog bezig waarvoor er geen zicht op een oplossing is. Hoe staat de Europese Commissie daartegenover? Staat de overgrote meerderheid achter het standpunt van Ursula von der Leyen?

Bij de thema's migratie en asiel noteerde Johan Deckmyn termen als 'bescherming', 'solidariteit', 'soevereiniteit', 'menschelijkheid' enzovoort, allemaal mooie principes. Er is ook sprake van een nieuwe strategische benadering van Afrika waarbij Johan Deckmyn moest denken aan het akkoord met Tunesië. Met dat akkoord waren heel veel lidstaten het niet eens of gaven ze toch wat tegenwerk. Ook stelt men vast dat een aantal lidstaten het niet eens zijn met wat er gebeurt, omdat de afspraken niet gehonoreerd worden. Het wordt theoretisch mooi naar voren geschoven in de State of the Union, maar Johan Deckmyn wil weten hoe de EU hier echt tegenover staat. Volgens hem is dat vooral de visie van Ursula von der Leyen. Zit heel Europa op dezelfde lijn?

Johan Deckmyn heeft voor VLEVA ook vragen over de twin transition van de digitale en groene transitie. Het Vlaamse middenveld onderschrijft die transitie voor een groot stuk. Er zijn zeven aandachtspunten, en een hele opsomming van sleutelvoorwaarden. Er is veel vraag naar duidelijkheid, maar Johan Deckmyn zag daarbij geen vraag naar timing. Als men spreekt over groene transitie, zijn er toch vragen over de doorlooptijd van bepaalde initiatieven?

Volgens Voka blijven investeringen in groene transitie uit omdat ze niet businesswaardig zijn. Johan Deckmyn wil daar meer uitleg over, want dat komt bij hem over als een eufemisme voor 'niet realiseerbaar'.

Johan Deckmyn beaamt dat de Europese en Vlaamse competitiviteit bovenaan op de agenda moeten staan. Hij vraagt wat de visie is op die Europese twin transition in de mondiale context. Europa kan zich niet uit de markt laten zetten omdat het de beste leerling van de klas wil zijn. Is dat ook een element in de discussie?

Johan Deckmyn sluit zich aan bij de opmerking van North Sea Port over het gelijke speelveld via EU-fondsen. Wat binnen de mondiale context geldt, geldt ook binnen de EU. Welke garanties zijn er dat iedereen zich aan de regels houdt? In het verleden was er een discussie omdat de haven van Zeebrugge niet mocht uitbreiden vanwege een Vogelrichtlijn, terwijl Duinkerke wel aan het uitbreiden was, hoewel daar dezelfde vogels aanwezig waren. Het gelijk speelveld is een belangrijk gegeven, benadrukt Johan Deckmyn.

3.2. Tussenkomen van Karl Vanlouwe

Karl Vanlouwe vindt een van de belangrijke initiatieven het voorstel over het anti-subsidieonderzoek naar elektrische auto's in China. China is volop bezig batterijen en wagens te bouwen en argumenteert daarbij dat er in China ook Europese wagens rondrijden. Maar in China wordt alles gesubsidieerd, wat de productie van Europese wagens ondermijnt. Weet men al wanneer het onderzoek opgeleverd wordt en wat de finaliteit is?

Volgens hem weet men dat er te veel subsidies naar Chinese wagens en batterijen gaan en dat de kans bijzonder groot is dat die binnenkort op de Europese markt gedumpt worden. Het commissielid apprecieert het onderzoek, maar hij vreest dat China niet zal wachten om ondertussen zoveel mogelijk te produceren en in Europa te verkopen. Die wagens zullen ongetwijfeld goedkoper zijn dan gelijk welke elektrische wagen ook die in Europa gebouwd zal worden.

Elisabeth Lannoo heeft aangehaald dat er een dialoog komt over de toekomst van de landbouw. Ongeveer een derde van het Europese budget gaat naar landbouw, een derde naar cohesiefondsen en een derde naar diverse andere initiatieven. Karl Vanlouwe is absoluut voorstander van een shift in dat budget. Vlaanderen heeft een goede en sterke landbouw, die echter ook veel subsidies krijgt. Maar Vlaanderen is ook sterk in knowhow en wil zich wereldwijd als een innovatieregio promoten. Onderzoek en ontwikkeling staan er heel sterk. Op welke manier zal er ooit een

shift plaatsvinden in het Europese budget naar meer subsidies en investeringen in innovatie, onderzoek en ontwikkeling, waar Vlaanderen als regio meer van zou kunnen genieten?

De kmo-gezant die rechtstreeks onder het voorzitterschap van Ursula von der Leyen zal werken, is zeker van belang voor een kmo-land als Vlaanderen. Wat is daar uiteindelijk de bedoeling van?

Er is sprake van een kmo-toets. Maar de kmo's willen vooral minder regelgeving en snellere en vereenvoudigde vergunningen. Het parlementslid hoopt dat het rapport nieuwe inzichten zal opleveren.

Op het vlak van migratie en veiligheid hoort de spreker over een Team Europa-aanpak om strategisch, assertief en eensgezind op te treden. Hij heeft weinig gehoord over Frontex: krijgt dat aanzienlijk meer middelen? Zal er opgetreden worden tegen de illegale mensenhandel en tegen illegale migratie? In de zomer waren er de drama's in Italië en in Griekenland. Boten voor de kust van Libië pikken nog altijd vluchtelingen op om ze naar Italië te brengen, en werken op die manier mee aan mensenhandel. Hij hoopt dat Frontex daartegen op een daadkrachtige manier kan reageren.

Ook heel belangrijk is de interne markt vrijwaren, versterken en verdiepen, en het budget verschuiven. Karl Vanlouwe vraagt een stand van zaken van de handelsakkoorden voor Vlaanderen. België heeft negen handelsinvesteringsakkoorden. De haven van Antwerpen wordt gezien als 'the gate to Europe'. Men weet wereldwijd hoe belangrijk de regio is. Vlaanderen wil dan ook handelsakkoorden afsluiten.

De Europese Unie legt Rusland elf sanctiepakketten op en gaat waarschijnlijk naar een twaalfde. Vlaanderen wil zo weinig mogelijk uit Rusland invoeren. Maar gas dat uit Azerbeidzjan komt, is mogelijk Russisch gas. Er is de steun voor Armenië, maar tegelijk sluit men een deal met Azerbeidzjan, wetende dat het zich ook schuldig gemaakt heeft aan schendingen van het humanitair recht, ook wetende dat er gas via Azerbeidzjan uit Rusland naar Europa komt. De spreker vraagt daarover meer toelichting.

Aan Jan Buysse en Liese Dewilde vraagt hij naar het standpunt van de VLEVA-leden over de shift in het budget. Boerenbond is ook lid van VLEVA en heeft misschien een ander standpunt dan andere leden of partners.

3.3. Tussenkoms van Karin Brouwers

Karin Brouwers vraagt aan Elisabeth Lannoo meer informatie over het Sociaal Klimaatfonds. Wanneer zou dat in werking treden? Er bestaan al Vlaamse premies, bijvoorbeeld voor het installeren van waterpompen. Wat is Europa nog van plan?

Met de elektrificatie van De Lijn kan de overheid haar voorbeeldrol waarmaken. Maar elektrische bussen kosten dubbel zoveel als bussen op fossiele brandstoffen en worden vaak ook te laat geleverd. Zal Vlaanderen een beroep zal kunnen doen op het Sociaal Klimaatfonds om die dure elektrificatie van het openbaar vervoer te realiseren? Het risico bestaat immers dat men anders naar China kijkt voor de levering van elektrische bussen.

Karin Brouwers wijst erop dat alle belangengroepen bepaalde zaken van Europa willen. Maar terwijl er veel klachten zijn over de Europese regels, komen er bij elke vraag net nieuwe regels bij. Hoe zal Europa daar verder mee omgaan?

Het parlementslid vindt het rapport over de visie van het Vlaamse middenveld op actuele uitdagingen interessant, om het partijprogramma mee af te stemmen naar aanloop van de verkiezingen.

3.4. Tussenkost van Cathy Coudyser

Cathy Coudyser merkt op dat Jan Buysse en Liese Dewilde aangaven dat men in Vlaanderen vooral aandacht heeft voor de groene transitie, maar veel minder voor de digitale transitie, terwijl die toch ook essentieel is. Moet er in Vlaanderen nog meer gesensibiliseerd worden voor de twin transition, die ook volop aan de gang is? Zijn Vlaamse bedrijven daar genoeg mee bezig? De spreker stelt dat de twin transition opportuniteiten geeft op Europees niveau, zolang de duurzaamheid van de betrokken sectoren voldoende wordt overwogen. Volgens haar moet men zoeken naar een evenwicht op dat vlak.

Cathy Coudyser meent dat de interne markt versterkt moet worden. Het innovatie- en industriebeleid is daar de hoeksteen van. De N-VA is geen voorstander van de verregaande versoepeling van staatssteunkaders, om op die manier het gelijk speelveld te vrijwaren. Ze vraagt zich af welke ontwikkelingen er daarover plaatsvinden op Europees niveau. Ze denkt ook dat dat een aandachtspunt was bij de leden van VLEVA.

Europa en Vlaanderen zijn koplopers in onderzoek en ontwikkeling. Vlaanderen heeft de vrijheid nodig om die belangrijke positie te behouden. Daarom moet Europa inzetten op administratieve vereenvoudiging. Is de Europese Commissie zich wel voldoende bewust van de administratieve last van haar regelgeving?

Ursula von der Leyen heeft in haar State of the Union een dialoog aangekondigd over de toekomst van de landbouw in Europa. Elk van de 27 lidstaten heeft een eigen specifiek landbouwbeleid, waarmee rekening moet worden gehouden. Hoe kan zo iets het best worden aangepakt? Zijn er specifieke topics of thema's bepaald voor die dialoog?

4. Antwoorden van Elisabeth Lannoo

Elisabeth Lannoo onderstreept vooraf dat ze niet op alles specifiek kan antwoorden, maar ze kan informatiebronnen aanreiken, eventueel ook achteraf.

4.1. Energie

Wat energie en het akkoord met Azerbeidzjan betreft, wijst de spreker erop dat er op heel korte tijd enorm gediversifieerd is qua aankoopbeleid. Er werden met verschillende landen akkoorden gesloten, onder andere met Azerbeidzjan. Noorwegen is de grootste importeur van pijplijngas. Lng komt vooral uit de Verenigde Staten. Elisabeth Lannoo weet niet wat het precieze aandeel van Azerbeidzjan is en kan niet verder ingaan op het akkoord met Azerbeidzjan en bezorgt die informatie later (bijlage 3).

Het energiebeleid en de aankoop van energie is nationaal beleid. De Europese Commissie heeft op een crisismoment gefaciliteerd en ze heeft de kracht van de interne markt extern gebruikt om betere voorwaarden te kunnen onderhandelen en om zich ervan te verzekeren dat men genoeg invoer kreeg. Dat was de hoofd-filosofie bij de akkoorden met andere landen.

Over de timing van de doelstellingen van de energietransitie zegt ze dat de Europese Commissie zaken voorstelt die nadien naar de Europese Raad en het Europees Parlement gaan. Natuurlijk zijn er verschillen van mening. Maar de doelstellingen die aangenomen zijn, zijn bekrachtigd door die twee wetgevende instellingen. Zo

is er de doelstelling om tegen 2030 voor minstens 42,5 procent gebruik te maken van hernieuwbare energie. Voor energie-efficiëntie is de doelstelling om het energieverbruik met bijna 12 procent te verminderen ten opzichte van de situatie in 2020.

4.2. Oekraïne

Waarom gaat men over naar een ander systeem voor de Oekraïne? Er zijn heel wat crisissen geweest zoals covid, de energiecrisis, Oekraïne, waar de lidstaten een groot deel bijgedragen hebben, maar ook het EU-budget. Ook bij natuurrampen in Europa wordt telkens opnieuw het EU-budget aangesproken. Halverwege de meerjarenbegroting zijn de reserves opgebruikt. Oekraïne zal men nog zoveel jaren militair en humanitair moeten ondersteunen, en dan komt de heropbouw eraan. Daarom heeft men een ander systeem, de Oekraïnefaciliteit, voorgesteld. Aan de ene kant vraagt de Europese Commissie extra bijdragen van de lidstaten om die faciliteit mee te financieren. Aan de andere kant wil de Europese Commissie garanties geven op leningen. Daarvoor zou men de 'headroom' in de begroting gebruiken. Dat is het verschil tussen wat in de reserves zit en wat men effectief gebruikt. Dat kan dan ingezet worden als garantie voor gunstige leningen.

De Oekraïnefaciliteit heeft drie pijlers. Eerst is er de steun aan de Oekraïense staat die gekoppeld is aan de voorwaarden in het hervormingsplan. Men zegt dat het wel erg snel gaat met Oekraïne. Het is inderdaad merkwaardig hoe Oekraïne, hoewel het land in oorlog is, erin geslaagd is om grootschalige hervormingen door te voeren. Het heeft meer dan 90 procent van de hervormingen die de Europese Commissie gevraagd had, ook uitgevoerd. Details staan in het verslag over alle kandidaat-lidstaten dat de Europese Commissie recent gepubliceerd heeft.

De tweede pijler is een investeringskader en de derde is de 'technical support', onder andere in het kader van het Associatieakkoord dat de Europese Commissie heeft met Oekraïne om ervoor te zorgen dat er convergentie komt met de Europese markt.

4.3. Migratie- en asielpact

Het migratie- en asielpact is een heel breed pakket met onder andere een versterking van de buitengrenzen, met een versterking van Frontex. Ook in dat pact staat dat de Europese Commissie deals sluit met transitlanden en landen van oorsprong, dat men mensen die niet in de Europese Unie kunnen blijven, effectief terugneemt. Dan wil de Europese Commissie ook bijdragen aan de economische ontwikkeling in die landen.

Er is inderdaad kritiek op de Tunesiëdeal, maar er is natuurlijk een brede steun onder de lidstaten dat men meer van die deals zal moeten sluiten in de toekomst in het kader van het asielpact. Dat wordt momenteel nog besproken op het niveau van de Raad.

4.4. Antisubsidieonderzoek

Van het antisubsidieonderzoek over China kent Elisabeth Lannoo de details niet. Later wordt de informatie bezorgd (bijlage 3). Ze benadrukt wel dat de Europese Commissie een open dialoog houdt met China. Europa gaat zich niet helemaal loskoppelen van China. Men wil de risico's beperken en op een faire manier handel voeren. Dat onderzoek is één element. Zo zijn er nog elementen over gemeenschappelijke doelstellingen of investeringen in klimaattransitie. De dialoog met China loopt op veel verschillende fronten.

4.5. Shift in het budget

Ze bevestigt dat er een shift is in het budget van landbouw naar innovatie. Er is een hervorming van het gemeenschappelijk landbouwbeleid afgesproken die geleidelijk aan wordt uitgevoerd. Alle lidstaten is gevraagd om in hun eigen nationaal plan aan te geven hoe de grotere doelstellingen die men gemeenschappelijk afgesproken heeft, concreet op het terrein ingevuld worden. Daar kan Vlaanderen in dat geval de nadruk op innovatie leggen. De situatie zoals die hier is, wordt weerpiegeld in dat plan. Daarom gaat men dat niet helemaal vanuit Europa regelen.

De details over het aandeel innovatie en de shift bezorgt Elisabeth Lannoo later (bijlage 3). Over de onderwerpen voor die dialoog heeft ze geen informatie. De Europese Commissie onderzoekt samen met het departement Landbouw hoe men zo'n dialoog in Vlaanderen of België kan organiseren. Misschien heeft VLEVA er ook een rol in.

4.6. Staatssteunregels

De staatssteunregels werden versoepeld in de context van de covidpandemie en de economische crisis die daarop volgde. Bij de energiecrisis herleefde de vraag van de lidstaten om dat opnieuw te doen. De Europese Commissie heeft op 20 november enkele onderdelen van het soepele staatssteunregime verlengd.⁶ De Commissie is zich zeker bewust van de zorgen die in België leven over die staatssteun en over het gelijke speelveld.

4.7. Rapporteringsverplichting

Vorig jaar heeft de Europese Commissie dertien voorstellen gedaan om de rapportering te verminderen, waarvan men inschat dat het een besparing vertegenwoordigt van ongeveer 2,5 miljard euro. Er zijn recent 26 nieuwe voorstellen gedaan in het werkprogramma van 2024 om die rapporteringsdruk te verminderen. De Europese Commissie gaat met bedrijven en stakeholders verder praten om pijnpunten te detecteren en gaat elk jaar verslag uitbrengen over de acties die het onderneemt om de rapporteringsdruk te verminderen.

4.8. Handelsakkoorden

Er was de vraag naar een stand van zaken van de handelsakkoorden. De gesprekken met de Mercosur-landen lopen nog, ook die met Australië en Mexico. Er zijn nieuwe vrijhandelsovereenkomsten afgesloten met Chili, Nieuw-Zeeland en Kenia. De Europese Commissie hoopt om nog snel vrijhandelsakkoorden te kunnen afsluiten met India en Indonesië. DG Trade publiceert regelmatig een stand van zaken van de verschillende akkoorden (bijlage 3).

Voor de Europese Commissie zijn de handelsakkoorden een heel belangrijk element van de open strategische autonomie van de Unie.

4.9. Sociaal Klimaatfonds

Het Sociaal Klimaatfonds is aangenomen wetgeving en treedt in werking vanaf 2027, omdat het fonds gestijfd zal worden met een nieuw emissiehandelssysteem. Voor de grote vervuilers bestaat er al het klassieke emissiehandelssysteem. Daarnaast is er een extra emissiehandelssysteem gekomen voor sectoren waarin de vermindering van emissies niet snel genoeg ging: de transport- en de bouwsector.

⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_5861

Net zoals bij het eerste emissiehandelssysteem wil de Europese Commissie de opbrengsten daarvan inzetten om het klimaatbeleid te financieren en de transitie mee te ondersteunen. Op het moment dat dat tweede emissiehandelssysteem in werking zal treden – er is overgangperiode – komt het geld binnen in het Sociaal Klimaatfonds.

Dat wil niet zeggen dat er momenteel geen geld is. Voor de aankoop van elektrische bussen bijvoorbeeld kunnen lidstaten momenteel hun herstel- en veerkrachtplannen gebruiken. Die lopen tot eind 2026, om die periode te overbruggen. Die plannen bevatten ook steun voor elektrische bussen in Vlaanderen.

Het Sociaal Klimaatfonds wordt specifiek ingezet voor kwetsbare groepen. De Vlaamse overheid zal een plan moeten uitwerken waaraan het geld in deze regio besteed zal worden.

4.10. Budget voor onderzoek en ontwikkeling

Er wordt zeker veel geld uitgetrokken voor onderzoek en ontwikkeling. In het huidige meerjarenbudget van de Europese Commissie, is het geld voor Horizon Europe (95,5 miljard euro) gevoelig gestegen in vergelijking met het vorige Horizon 2020-programma (2013-2020). Ook de herstel- en veerkrachtfaciliteit en de sectoriële pakketten, bijvoorbeeld voor de semiconductor- of de waterstofsector, bevatten telkens geld om in te zetten op innovatie.

4.11. Administratieve vereenvoudiging

Elisabeth Lannoo heeft de vermindering van de rapporteringsverplichtingen al toegelicht en gaat nu in op het 'one in, one out'-principe. Als men een nieuwe regel voorstelt, wordt er gekeken of er een oude regel kan wegvallen. Ook de Regulatory Board bijvoorbeeld doet telkens als er nieuwe wetgeving wordt voorgesteld checks. Er komt een kmo-check, een competitiecheck op wetgeving. Er gebeuren dus wel degelijk checks op de wetgeving, maar de Europese Commissie is er zich van bewust dat de regeldruk groot is.

5. Antwoorden van Liese Dewilde

5.1. Twin transition

Liese Dewilde start met het beantwoorden van de vragen van Johan Deckmyn. Naast de duidelijkheid over de regelgeving over de twin transition is ook de timing ervan een bezorgdheid die aangegeven werd door het Vlaamse middenveld, over de sectoren heen. Daarbij werd niet uitdrukkelijk de vraag naar uitstel van regelgeving gesteld, maar eerder de oproep gedaan om bij nieuwe regelgeving tijdig te communiceren en een realistische timing op te stellen. Als een commissievoorstel een ambitieuze timeline bevat, terwijl er nog een heel proces via de Raad en het parlement moet gaan, vraagt het middenveld om snel te handelen en snel duidelijkheid te scheppen, ook over de timing. Alleen bij Voka werd verschillende keren de vraag gesteld naar tijdelijke versoepelingen qua timing of strengheid. Maar de eerste verwachting is dat de timing haalbaar moet zijn.

Liese Dewilde vond het statement dat er geen businesscase was voor groene investeringen ook opmerkelijk. Essenscia gaf het voorbeeld van gigantische investeringen in waterstof, iets zeer innovatiefs, 'top of the game', maar dat gewoon stilstaat. Dat project wordt niet gebruikt, omdat er nog geen markt voor groot-schalig waterstofgebruik is. De businesscase is er specifiek voor waterstof nog niet. Er wordt bij de groene transitie op heel veel aspecten ingezet, en voor veel aspecten zal er wel een businesscase zijn, maar momenteel nog niet voor alles.

Johan Deckmyn waarschuwde dat Europa zich niet uit de markt mocht laten zetten om de beste van de klas te zijn, en vroeg om competitiviteit bovenaan op de agenda te zetten. Liese Dewilde repliceert dat het Vlaamse middenveld zeker de meerwaarde ziet van het inzetten op duurzaamheid en de digitale transitie. Het moet ook duidelijk zijn dat de EU-markt een serieuze economische speler is. Maar de bezorgdheid om de competitiviteit is wel degelijk teruggekomen in het onderzoek.

5.2. EU-beleidssubsidies

De vraag naar een gelijk speelveld ziet men vooral in de vraag om te focussen op EU-subsidies eerder dan op staatssteun bij elke organisatie die bij VLEVA aangesloten is. De leden kijken daarbij ook naar implementatie en naar handhaving, omdat het daar soms nog stroef loopt. De beleidskant van de zaak maakt het soms niet mogelijk om een gelijk speelveld te creëren. Handhaving zal ook voor competitiviteit een belangrijke prioriteit zijn van de Europese Commissie in deze legislatuur, en waarschijnlijk ook voor de volgende Commissie, benadrukt Liese Dewilde.

5.3. Shift in het budget

Karl Vanlouwe vroeg naar het standpunt van de VLEVA-leden over een shift in het budget. Dat werd niet uitdrukkelijk gevraagd in de bevraging, antwoordt Liese Dewilde. Ze kan daar dus geen grote uitspraken over doen, al zegt ze wel dat er tegenover ambitieuze doelstellingen ook geld moet staan. De vraag naar EU-fondsen leeft, dus er valt wel iets te zeggen voor een shift in het budget.

5.4. Sociaal Klimaatfonds

Op de vraag van Karin Brouwers repliceert Liese Dewilde dat ook De Lijn en Transport en Logistiek Vlaanderen vragen naar de mogelijkheden van het Sociaal Klimaatfonds. Liese Dewilde heeft met hen samengezeten en heeft hen geadviseerd in hun aanpak. Het Sociaal Klimaatfonds wil de gevolgen van het ETS 2-systeem counteren. De Commissie heeft beloofd dat België daarvoor middelen krijgt, maar de invulling van die middelen moet op het ogenblik van de gedachtewisseling nog bepaald worden. België zal daarvoor een Sociaal Klimaatplan moeten voorstellen, waar ook de regio's een insteek voor moeten geven, aangezien zij mee bevoegd zijn. Daarmee wordt voor elk land bepaald waar de middelen naartoe moeten gaan. VLEVA heeft De Lijn geadviseerd om de lobbykanalen open te zetten om dat in het Belgische Sociaal Klimaatplan te krijgen.

5.5. Haalbaarheid groene transitie

Dat bedrijven meer aandacht zouden hebben voor de groene transitie dan voor de digitale transitie, heeft volgens Liese Dewilde te maken met de moeilijkere haalbaarheid van de groene transitie. Maar de aandacht voor het digitale is er zeker, en bedrijven en organisaties zien ook mogelijkheden om het digitale te gebruiken voor de groene transitie. Uit de bevraging bij de leden van VLEVA blijkt toch dat het groene een groter vraagstuk is.

VLEVA kan moeilijk concrete beleidsaanbevelingen doen in het zoeken naar een evenwicht tussen economie en duurzaamheid, maar Liese Dewilde ziet wel dat er een vraag is om ambitieuze doelstellingen op het vlak van duurzaamheid en economie te laten samengaan met middelen om ze te verwezenlijken. Anderzijds is er ook de roep naar een gelijk speelveld binnen Europa om dat evenwicht te behouden.

5.6. Staatssteun

Jan Buysse sluit af met de opmerking dat staatssteun een bevoegdheid is van de Europese Commissie, en dat deze op de dag voorafgaand aan deze gedachtewisseling, tegen de zin van de Vlaamse Regering nog beslist heeft om de tijdelijke versoepeling van het staatssteunkader tijdelijk te verlengen.

VLEVA zal verder paraat staan om dit op te volgen, en om de vinger aan de pols te houden bij het middenveld en bij lokale overheden.

Cathy COUDYSER,
voorzitter

Johan DECKMYN
Karin BROUWERS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

ACV	Algemeen Christelijk Vakverbond
DG	Directorate-General
ETS	Emissions Trading System
EU	Europese Unie
IRA	Inflation Reduction Act
kmo	kleine en middelgrote ondernemingen
Ing	liquid natural gas
Mercosur	Mercado Común del Sur
STEP	Strategic Technologies for Europe Platform
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VLAKWA	Vlaams Kenniscentrum Water
VLEVA	Vlaams-Europees Verbindingsagentschap
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten